

УДК 316.728:364.044.62

І.М. Рогач, Р.Ю. Погоріляк, І.І. Гаджега, Д.Я. Шип

НАВЧАННЯ СУСПІЛЬСТВА САМО- ТА ВЗАЄМОДОПОМОЗИ ЯК МЕТОД ОПТИМІЗАЦІЇ ПОКАЗНИКІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

Мета – вивчити рівень обізнаності населення щодо надання першої невідкладної допомоги та обґрунтувати доцільність введення в шкільну програму предмету з надання першої невідкладної допомоги.

Матеріали та методи. Проведено анкетування у десяти школах м. Ужгорода. Респондентами стали учні старших класів, їхні батьки (родичі) та вчителі.

Результати. На основі літературних даних та результатів аналізу анкет оцінено рівень обізнаності населення з питань надання першої невідкладної допомоги та визначено ставлення суспільства до ідеї введення в шкільну програму старших класів такого предмету.

Висновки. Більшість опитаних вважає свій рівень знань та навичок із надання першої невідкладної допомоги недостатнім та охоче підтримує ідею введення такого предмету в шкільну програму. Це може стати одним із шляхів вирішення даної проблеми та загалом покращення показників громадського здоров'я.

Ключові слова: самодопомога, взаємодопомога, перша невідкладна допомога, навчання, громадське здоров'я.

Вступ

У структурі смертності в Україні провідне місце займають хвороби системи кровообігу. Надсмертність від серцево-судинних захворювань залишається на сьогодні досить серйозною проблемою. Поряд з одним із найвищих у Європі рівнів і несприятливою динамікою особливе занепокоєння викликає структура цієї причини смерті, а саме надлишкова, порівняно з розвинутими країнами, частка смертей від ішемічної хвороби серця (ІХС) [5]. Захворювання коронарних судин та інсульти найчастіше стають причиною інвалідизації та смерті людей не тільки в Україні, але й в усьому світі. Щорічно у світі від хвороб системи кровообігу помирає близько 5 млн людей, в Україні цей показник в середньому становить 985 на 100 тис. населення. Смертність в результаті травматизму в Україні становить близько 90 на 100 тис. населення [4].

Поширеність ІХС в Україні серед осіб працездатного віку у 2013 році становила 9,7 тис. на 100 тис. населення, поширеність ІХС серед осіб дорослого віку у 2013 році в Україні становила 24 тис. на 100 тис. населення. За даними МОЗ України, у 2013 р. зареєстровано 50744 випадки гострого та повторного інфаркту міокарда (ІМ) серед дорослого населення (135,7 випадку на 100 тис. населення) [5]. Ці статистичні дані говорять про те, що майже у кожного 800-го громадянина України в будь-який момент може початись розвиток ІМ.

Мозковий інсульт (МІ) належить до найбільш важких форм цереброваскулярних захворювань. Щороку в Україні від 100 до 120 тис. населення вперше переносять МІ, тобто захворюваність становить 280–290 випадків на 100 тис. населення і перевищує середній

показник захворюваності на МІ в економічно розвинених країнах Європи (200 на 100 тис. населення) [4, 5].

На даний час ІМ набуває пандемічного характеру та потребує особливої уваги в плані надання першої невідкладної допомоги [5].

Що стосується травм, то основним, небезпечним для життя, ускладненням може стати кровотеча, пошкодження грудної клітки, хребта або черепа.

Однією з основних причин такого високого рівня смертності від вищеписаних нозологій та станів є несвоєчасне надання медичної допомоги [2]. На сьогодні рівень підготовки спеціалістів швидкої медичної допомоги (ШМД) та матеріальна забезпеченість бригад, порівняно з минулими десятиліттями, набагато підвищує шанси пацієнтів на позитивний результат від лікування. Але, враховуючи несподіваність можливого настання ургентних станів, ключовим моментом надання допомоги залишається своєчасність. Перша невідкладна допомога (ПНД) для цих категорій пацієнтів, яка найчастіше надається родичами, близькими, перехожими, далеко не є адекватною. Це основною мірою пов'язано з відсутністю знань та навичок у населення. Будь-яка людина, яка опинилась поряд у такій ситуації, виконавши комплекс банальних маніпуляцій, може якщо не врятувати життя постраждалому, то, як мінімум, забезпечити максимально позитивний ефект від подальшого лікування. Проблема відсутності навичок, знань, низька інформативність та байдужість нашого населення набирає глобального характеру [1, 4].

Вирішення цієї проблеми повинне бути одним із пріоритетних завдань на сьогоднішній день. Ми зобов'язані навчити наших громадян цим навичкам та мотивувати кожну людину до дій, якщо їй доведеться стати свідком такої ситуації.

Вплинути на наше суспільство в плані навчання та використання отриманої інформації не так легко. Методом донесення до громад інформації та опосередкованого впливу на них залишається вплив через верстви населення, основну частину часу яких займає навчання, тобто на школярів. Користуючись зацікавленістю молодого покоління в експериментальності, можна навчити їх теорії та практиці надання ПНД, і тим самим, без особливих затрат та зусиль, не тільки донести потрібну інформацію до інших верств населення, але й вплинути на її використання за необхідності.

Мета роботи – виявити основні причини низької інформованості та практичної підготовленості населення до надання ПНД при невідкладних станах та з'ясувати думку населення стосовно доцільності та ефективності введення в шкільну навчальну програму старших класів предмету з надання ПНД.

Матеріали та методи

Нами було проведено анкетування у 10 школах м. Ужгорода. Загальна кількість респондентів становила 450 осіб. З них 150 осіб – учні старших класів, 200 осіб – їхні батьки або родичі, та 100 осіб – вчителі цих самих шкіл. Кожна група заповнювала певний вид анкет, які містили питання щодо оцінки респондентами своїх знань та навичок з надання ПНД при вищеописаних станах. Також анкети містили питання, в яких респонденти вказували, які на їхню думку основні причини низького чи оптимального рівня обізнаності населення у цьому напрямку, та питання щодо ставлення респондентів до ідеї ввести в шкільну програму безперервного навчання предмет з надання ПНД.

Результати дослідження та їх обговорення

Аналіз анкетування продемонстрував, що 45% респондентів-учнів, 30% проанкетованих батьків (родичів) та 20% вчителів вважають свій рівень обізнаності в цьому напрямку низьким, відмітивши, що чули або бачили, як правильно надавати ПНД, але у них занадто мало інформації та практичних навичок. Середнім свій рівень обізнаності з цих питань вважають 45% учнів, 55% батьків (родичів) та 75% вчителів, зауважуючи при цьому, що теоретично вміють надати ПНД, але в житті ніколи б на це не наважились. І тільки 10% анкетованих учнів, 15% респондентів з-поміж родичів або батьків та 5% педагогів вільно володіють інформацією та готові в будь-яку мить продемонструвати практичні навички із надання ПНД.

Причиною такого низького рівня обізнаності переважна більшість учнів (95%) вважає незацікавленість або некомпетентність вчителів у цьому напрямку та відсутність такого предмету в навчальній програмі.

Література

1. Гур'єв С. О. Про організацію навчання окремих категорій немедичних працівників навичкам надання першої невідкладної допомоги / С. О. Гур'єв, Ю. В. Шкатула // Український журн. екстремальної медицини імені Г. О. Можаяєва. – 2012. – Т. 13, № 1. – С. 15–16.

Думки вчителів з цього приводу розділились: 55% з них вважають, що причиною є незацікавленість самих учнів здобувати такі знання, тим більше, якщо вони не продиктовані необхідністю; 45% стверджують, що вся справа у недостатній кількості адекватної та доступної для дітей інформації. Серед анкетованих батьків (родичів) майже половина (48%) вважає, що саме відсутність предмету в навчальній програмі та недостатня кількість доступної інформації є причиною такого низького рівня знань та навичок щодо надання ПНД, як у дітей, так і в них самих.

Якщо респондентам запропонують ввести предмет з надання ПНД в шкільну програму безперервного навчання, то 75% учнів зазначили, що із задоволенням будуть відвідувати ці заняття у зв'язку з імовірною необхідністю. Позитивно поставилися до цього проекту 76% анкетованих батьків та родичів, з яких майже половина наголосили, що із задоволенням будуть вдосконалювати у своїх дітей ці знання поза класом. Щодо вчителів, то 95,5% підтримують ідею запровадження предмету, з них 38% зазначили, що готові сприяти реалізації ідеї.

Висновки

1. Результати досліджень дозволили встановити, що:
 - більшість респондентів вважають свої знання та практичні навички в плані надання ПНД недостатніми та охоче виправлять ситуацію;
 - основною причиною низького рівня обізнаності в аспекті надання ПНД більшість анкетованих вважає недостатню кількість адекватної та доступної для людей без медичної освіти інформації з цього напрямку;
 - переважна більшість респондентів, особливо учнів та вчителів, підтримує ідею запровадження предмету з надання ПНД в шкільну програму безперервного навчання для старшокласників;
 - майже половина проанкетованих педагогів готова всіляко сприяти реалізації проекту із введення предмету в шкільну програму.
2. Більшість респондентів-школярів (75%), якими були учні старших класів, готові відвідувати подібні заняття, навіть якщо вони будуть проводитись у формі гуртка чи факультативу. Пояснюють це тим, що в житті все частіше стикаються із ситуаціями, коли перехожий чи хтось із близьких потребує надання ПНД.
3. Запровадження дисципліни з надання ПНД як обов'язкової для відвідування у школах України може стати одним із методів оптимізації показників громадського здоров'я, що спрямований **на перспективу** та не потребує надмірної кількості фізичних зусиль і матеріальних затрат.

2. Зербіно Д. Д. Інфаркт міокарда та інсульт згідно з даними міжнародної програми Monica: мета, критерії та результати / Д. Д. Зербіно, Т. М. Соломенчук, Д. І. Беш // Український мед. часоп. – 2005. – № 3 (47) – V/VI. – С. 76–77.
3. Скидан М. А. Організаційні основи надання екстреної медичної та домедичної допомоги під час надзвичайних ситуацій / М. А. Скидан, О. М. Євдін // Науковий вісн. УкрНДПБ. – 2013. – № 2 (28). – С. 140–141.
4. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2014 рік / за ред. Квіташвілі О.; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2015. – С. 27–29.
5. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2013 рік / за ред. О. С. Мусія. – Київ, 2014. – С. 27–29.

Дата надходження рукопису до редакції: 15.11.2016 р.

Обучение общества само- и взаимопомощи как метод оптимизации показателей общественного здоровья

И.М. Рогач, Р.Ю. Погориляк, И.И. Гаджега, Д.Я. Шип
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»,
г. Ужгород, Украина

Цель – изучить уровень осведомленности населения относительно оказания первой неотложной помощи и обосновать целесообразность введения в школьную программу предмета по оказанию первой неотложной помощи.

Материалы и методы. Проведено анкетирование в десяти школах г. Ужгорода. Респондентами выступили ученики старших классов, их родители (родственники) и учителя.

Результаты. На основе литературных данных и результатов анализа анкет оценен уровень осведомленности населения в вопросах оказания первой неотложной помощи и определено отношение общества к идее введения в школьную программу старших классов предмета по оказанию первой неотложной помощи.

Выводы. Большинство опрошенных считает свой уровень знаний и навыков по оказанию первой неотложной помощи недостаточным и охотно поддерживает идею введения такого предмета в школьную программу. Это может стать одним из путей решения данной проблемы и в целом улучшения показателей общественного здоровья.

Ключевые слова: самопомощь, взаимопомощь, первая неотложная помощь, обучение, общественное здоровье.

Education community self-help as a method of optimizing the performance of public health

I.M. Rogach, R.Yu. Pogorilyak, I.I. Gadzhega, D.Ya. Shyp
SHEI “Uzhhorod National University”, Uzhhorod, Ukraine

Purpose – to study the level of education of the population in the provision of first aid and to prove the feasibility of the introduction of the school subject program to assist the primary emergency help (PEH).

Materials and methods. Survey was conducted in ten schools in the city of Uzhgorod.

Results. On the basis of literature data and analysis of the results of questionnaires to assess the level of education of the population in the direction of providing the PEH and determined attitude of society towards the idea of introducing into the school curriculum of the senior classes of the PEH provide as subject.

Conclusions. Most of the population considers their level of knowledge and skills to provide sufficient PEH and willingly supports the idea of introducing the subject to assist the PEH in the school curriculum, as a method to solve this problem and improve indicators of public health.

Key words: self-help, mutual aid, first aid, education, public health.

Відомості про авторів

Рогач Іван Михайлович – д.мед.н., проф., завідувач кафедри соціальної медицини та гігієни медичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.

Погориляк Рената Юрївна – к.мед.н., доц., в.о. завідувача кафедри громадського здоров'я та гуманітарних дисциплін медичного факультету №2 ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.

Гаджега Іван Іванович – аспірант кафедри соціальної медицини та гігієни медичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.

Шип Денис Ярославович – асистент кафедри соціальної медицини та гігієни медичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.